

Söpte

TELEPÜLÉSKÉPIARCULATIKÉZIKÖNYV
2017.11.20.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Söpte bemutatása
általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk
a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Söptén
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
Átalakuló, új településrész
Beépítésre nem szánt terület
5. Építészeti útmutató:
Átalakuló, új településrészre és a I Beépítésre nem szánt területre nézve:
Telepítés
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Szín Tornácok
Ajtók, ablakok
Homlokzatképzés, anyaghasználat
Részletek
Kerítések, térfalak
Kertek
közterületek településképi útmutatója:
6. Utcák
7. Példák sajátos építményszíntípusok
sajátos építményszíntípusok, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

Jelen kézikönyv létrejöttének célja Söpte arculatának, megjelenésének bemutatása olyan ajánlásokkal kiegészítve, amelyek értő használattal alkalmas eszközei lehetnek a közterületek, épületek, zöldfelületek és általában a mindennapi környezetünk megújításának. Az arculati kézikönyv többek között ahhoz nyújt segítséget, hogy hagyományainkból építkezve együtt formálhassuk Söpte község jövőbeni képét, megőrizve az eddigi eredményeket is.

Söpte látképe a sportpályával

Feszület Tulipán utca

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

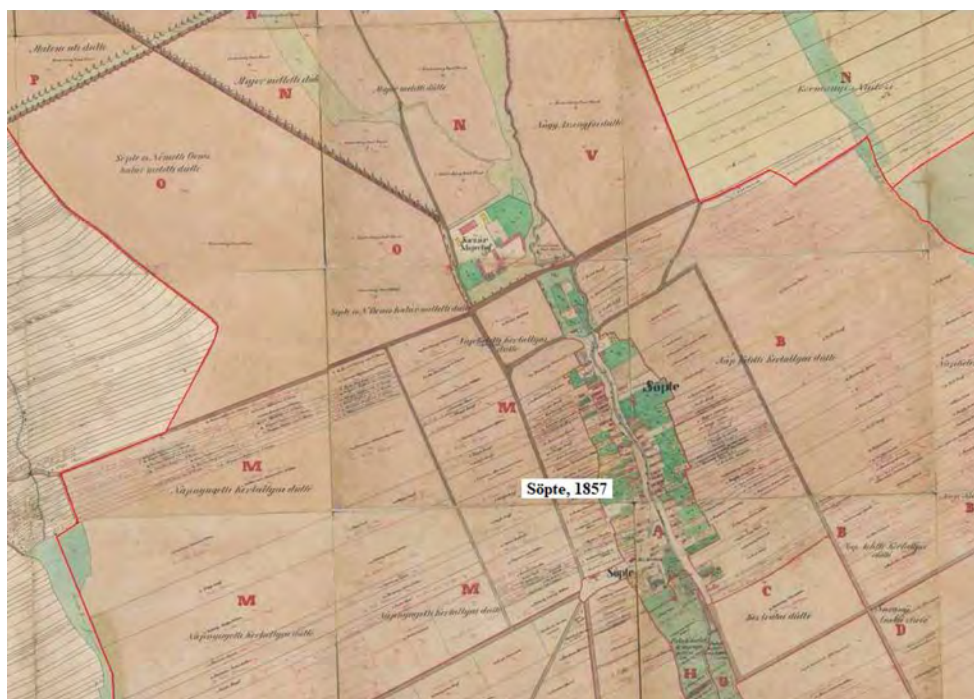
Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import másolatok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

Söpte Vas megye nyugati részén, a Szombathelyi járásban, Szombathelytől 6 km-re északra fekszik. A település szerkezetét az É-D-i irányú lejtéshez illeszkedő Kozár-Borzó-patak folyása határozza meg. A község határában nyilvántartásba vett régészeti lelőhelyek alapján őskori, pontosabban azonosított bronzkori települések nyomait rejti a föld. Az itt talált kerámia töredékek mellett talált őrlőkö alsó részének töredéke nagy valószínűséggel települést sejtet. A római kor idejéből a település mai belterületén áthaladó római kori út nyomvonala került feljegyzésre.

Első okleveles említése 1268-ból származik. Szép temploma 1723-ban épült és kőfallal körülvett. Mai formájában álló barokk templomának fő titulusa Szent Márton püspök, berendezése a XVIII. századból származik. Kertjében hasonló korú Szentháromság-szobor látható.

Söpte területén lakott helyek voltak a Konrádmajor, Kozárpusztá, Bárnevolnamajor. A Kozármajor mellett, az úttól keletre négyszögletes sáncvár található. Vitattott, hogy a kelta-korból vagy későbbből származik-e. A feudális korban kisnemesek lakták. A XX. század két nagy háborúja a község lakosságától is áldozatokat követelt. Az I. világháborúban 84-en vettek részt, közülük 16-an haltak hősi halált. A II. világháború a lakosok közül 10 főnyi áldozatot követelt. A település az 1990-ig létezett tanácsrendszerben székhelyközség volt, jelenleg is székhelytelepülése az 5 község által fenntartott közös hivatalnak.

Kataszteri térkép 1857-ből, a település kiterjedése ekkor a mai a Petőfi utca északi részének felelt meg.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

Söpte községben egy műemlék Szent Márton templom és egy műemlék Szentháromság szobor található.

A 175 hrsz ingatlanon áll a Szt. Márton püspök római katolikus templom. A barokk stílusú épület 1723-ben épült. Átalakítva 1830-ban volt. Berendezése: fő- és mellékoltár, padok, keresztelőkút népies barokk stílusúak és a XVIII századból valók.

A templomkertben áll a Szentháromság-szobor a XVIII. századból.

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK

A településen a hatályos helyi építési szabályzat alapján helyi védelmet élvez:

- a) Csontos kúria (Petőfi S. u. 2., hrsz.: 238),
- b) a Polgármesteri Hivatal és Kőjegyzőség épülete (Petőfi S. u. 61., hrsz.: 33),
- c) Kozármajor (hrsz.: 0200/1),
- d) Petőfi Sándor utca 5 (hrsz.: 4), 7 (hrsz.: 5), 17 (hrsz.: 10), 19 (hrsz.:11), 23 (hrsz.: 13), 26 (219), 29 (16), 32 (213/1), 39 (22), 42 (207/1), 53 (31), 62 (192/3), 64 (191/2).

A településkép védelme érdekében a Petőfi utcában a Kozár-Borzó patak mentén a védett településszerkezet területe kijelölésre került, amelyhez fűződő előírás az övezeti előírásokban megjelenő telekstruktúra aprózódását és/vagy újraosztást korlátozó helyi normákban ölt testet.

A településen lévő, helyi védelem alatt nem álló emlékművek:

A község áldozatainak emlékére állított lélekharang (2016)

Szűz Mária szoborfülkében, a Tulipán utca elején

120 hrsz-en álló kőkereszt

I. és II. világháborús emléktábla a templom falán

TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ KÖZINTÉZMÉNYEK

Az Önkormányzati Hivatal épülete a Petőfi S. u. 61. hsz alatt kapott helyet. Helyileg védett.

Iskola

A posta Gábor Áron utca felőli nézve.

Orvosi rendelő épülete

Söpte SE öltöző és
Vendéglátó épülete

TEMETŐ

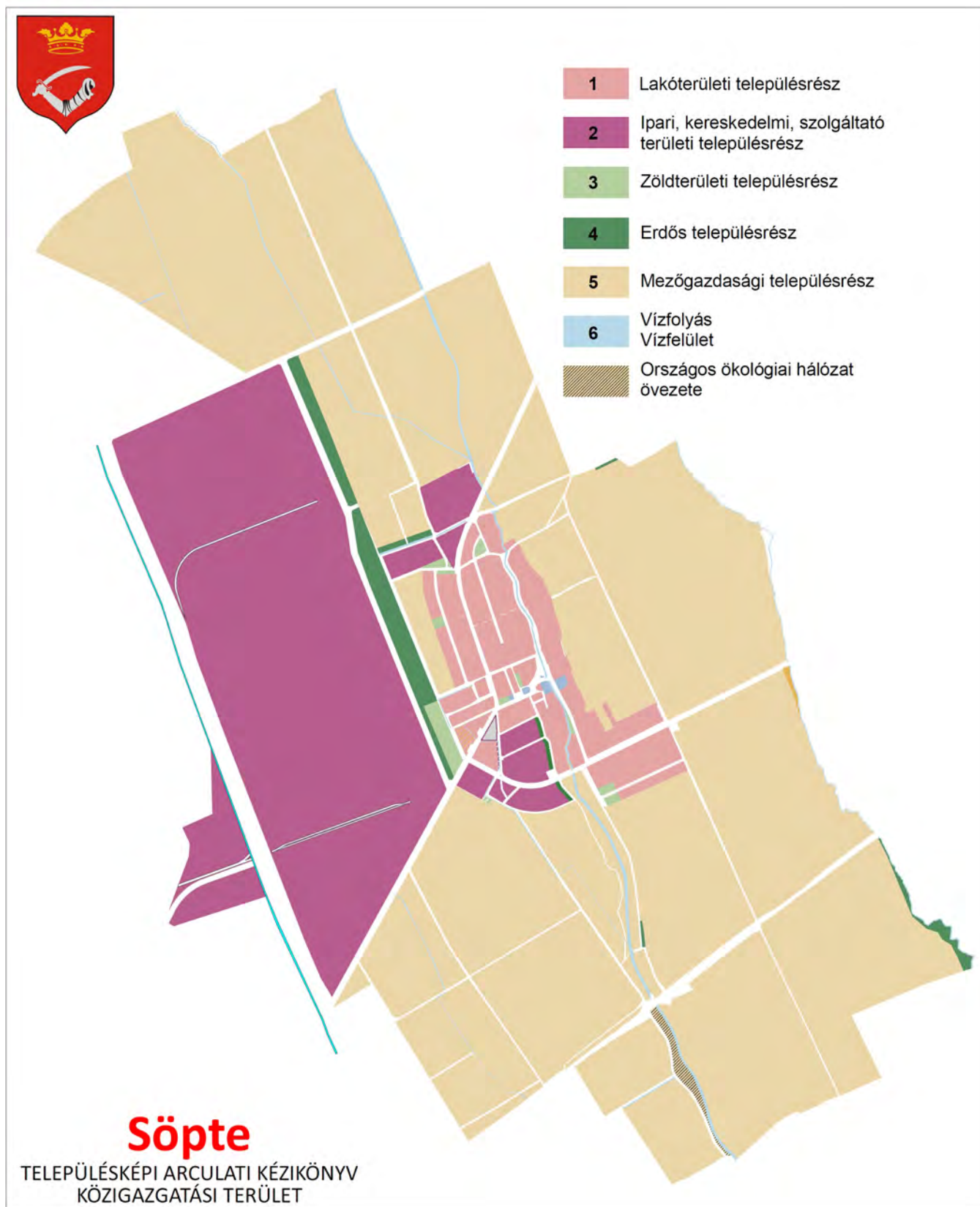
A község temetője Szombathely felé menő út keleti oldalán található. A temető rendezett, ravatalozóval is ellátott. A főút felőli forgalom zavaró hatása római babérsor telepítésével, vagy tömör, de anyaghasználatában esztétikus megjelenésű kerítéssel lenne biztosítható.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

4

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

A falu hagyományosan a Kozár-Borzó-patak vonulatában alakult ki és a mai Petőfi utca mentén jött létre. A keskeny, hosszúkas telkek szabálytalan rendben, követve a vízfolyás íveit vannak felfűzve. Az utca északi végén az ún. Csontos kúria területe zárja. A Petőfi utca a régi térképek tanúsága szerint sem kötött ki közvetlenül északi irányba. Az utcától északnyugatra a Kozármajor épületei és működő telep látható. A történelmi beépítés a mai önkormányzati hivatalig tarthatott. Mára a Petőfi utca is elveszítette korábbi jellegét és a hagyományos beépítés helyét az emeletes, vagy uniformizált házak vették át.

Petőfi utca 27-21. hsz

Petőfi u. 62. volt Széchenyi-Mirbach-Kosmanos-kúria a XIX. század első felében épülhetett klasszicista stílusban. Tulajdonosát Kosmanos Emilt 1945-ben bevonuló szovjet csapatok megölték. Az épületet államosították, majd lakásokként, orvosi rendelőként is hasznosították. Ma lakások vannak benne.

Petőfi u. 58. népies lakóház, kézzel vett cserépfedéssel. Az utca kevés megmaradt épületeinek egyike.

Petőfi utca 17-19. hsz. Érdekes a túllógatott tetőformát megfigyelni, Söpte esetében egykor jellemző tetőfedési mód volt.

Petőfi u. 24-26. hsz. kockaház és parasztház típusa egymás mellett

Petőfi S. utca 53. hsz. helyileg védett egykori lakóház. Az utca egykori jellegének utolsó hírmondója.

Petőfi utca vegyes utcaképe emeletes típusterv szerinti lakóházakkal és legutolsó divat szerinti földszintes új beépítéssel. Ebben az esetben a kialakult épületmagassághoz való arányos igazodás a szerencsésebb megoldás.

Petőfi utca 29. új beépítése modern megközelítéssel adott jó válasz a településképhez való alkalmazkodásra. Választékos anyaghasználattal és formavilággal.

A Gábor Áron utca déli oldalán emeletes gazdasági épületek és egykor cselédlakások álltak, ma ezek jobbára önálló társasházként működő lakóépületek. A földszintes lakások az udvar felől nyitottak, míg az északi oldal felől, a Gábor Áron utca irányából egy ritmusos ablaksorral vannak csak megnyitva. Az emeletes gazdasági épületekből lakások lettek, amelyek aztán ötletszerű ablakokkal jelentek meg az utcaképben. Az egységes kialakítás segíthetné a községközpontban lévő, markáns épülettömeg egységes homlokzati kialakítását és a települési főtér déli térfalának rendezését. Jellemzőjük a téгла és vakolt felületek játéka, amely a mellette álló gazdasági épületekkel azonos építészeti megjelenés része volt.

Építészeti előnyös, hogy a cselédsor és a gazdasági épület közötti rést, mint foghíjat emeletes lakóházakkal ügyesen pótolták, így a déli térfal tömegében egységet alkot. A térköves rendezett közterület a település Fő teréhez méltó kialakítás. A majdani Fő tér északi térfala hiányzik, vagy leromlott állapotú. A teret keletről lezáró templom méltó előteret kíván. Az itt álló Falatozó és ABC homlokzatának és építészeti tömege változást kívánná. A Falatozó épülete egy ráépítéssel, új tetőformával lehetne az északi térfal, az ABC gazdasági bejárata pedig megfelelő építészeti takarás esetén a nyugati térfal. A közre zárt tér pedig a településközpont parkosított, térburkolattal ellátott közösségi terévé válhatna a mai kavicsozott, rendezetlen zöldfelület helyett.

ABC és Falatozó építségzet korszerűsítés, Söpte Fő tér kialakítása akár egy építészeti tervpályázat is része is lehetne

A tér legnyugatibb pontján meglévő játszótér és zöldterület jól kiegészítené a buszmegálló felé irányuló forgalmat.

ÁTALAKULÓ ÉS ÚJ TELEPÜLÉSRÉSZ

A község új beépítései a Petőfi utca déli folytatásában, a Petőfi utcától nyugatra lévő Kossuth utcában, a Dózsa György utcában, a Tulipán utcában, a József Attila utcában jöttek létre. Összességében az egyes utcaszakaszok kialakulásának időszakában tömegesen megvalósult lakásépítés lenyomatai. Az azt jelenti, hogy az adott kor kockaház, városias típusterveinek, vagy a mai kor egyéni ízléséhez és lehetőségekhez igazított leképezései. Összeségükben az adott egy építési időszakban megvalósult lakóterületek egységes építészeti koncepciót és településképet adnak és ezt a későbbi átalakítások sem torzították el kedvezőtlenül. A mai legújabb beépítésekről a mértéktartás és az illeszkedéshez való igény megmutatkozik, így a településkép rendezettnek hat.

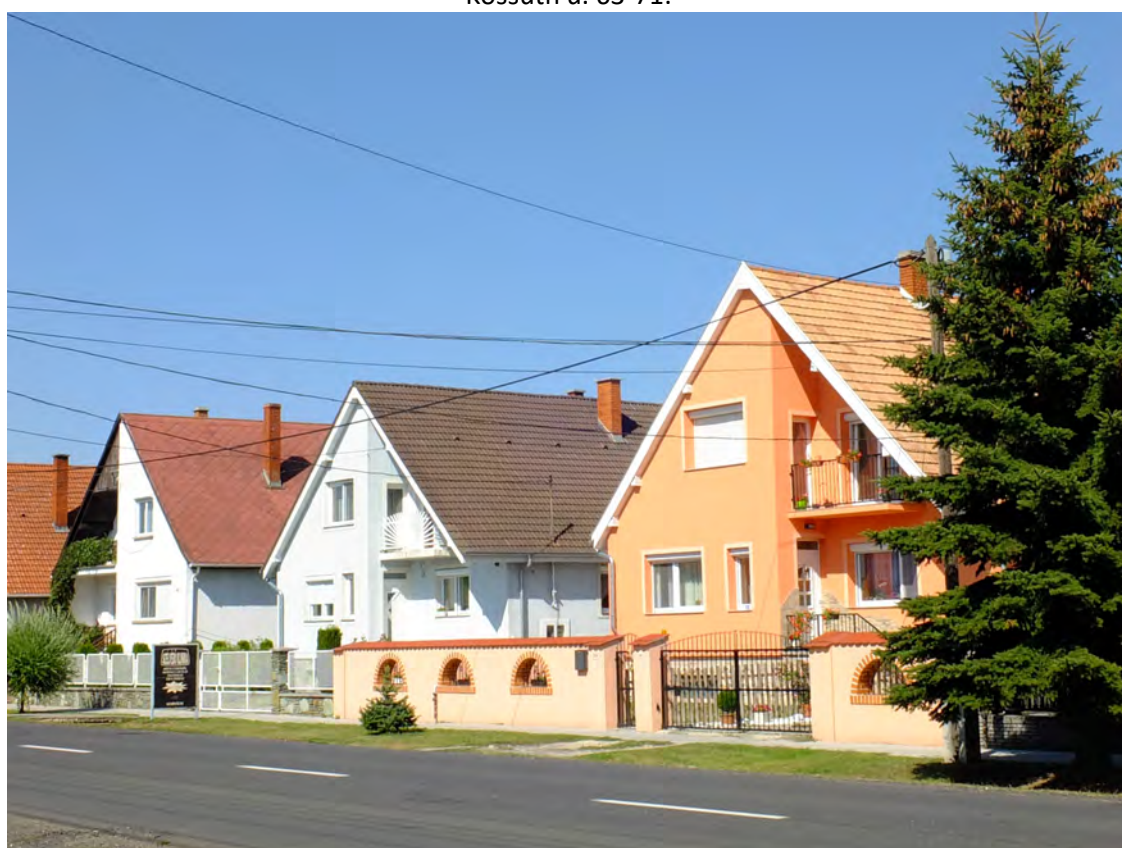
József Attila utca 1-4. hsz.

József Attila utca déli oldali új beépítése

Kossuth u. 63-71.

Kossuth u. 38-42. hsz.

Kossuth u. 28-34. hsz.

Kossuth u. 37-43. hsz

Dózsa György u. 3-9. hs.

Dózsa György u. 23-51. hs.

Petőfi utca 63-77. hsz.

Dózsa György utca északi oldalának beépítése

Ipari terület

A település területének jelenleg gazdasági célra kijelölt, de hasznosításra nem került 287 hektáros ipari területe a 0104/1 és 0104/2 hrsz területek. Az itt megvalósuló eltérő funkciók különböző építészeti megjelenést, karaktert adnak az épületeknek, ahol a gyártási technológia a raktározás, feltárás, és üzemeltetés technológiának biztosítanak teret. Az eltérő igények és telepítések eltérő adottságú épületek létesítésének adnak teret. Az iparterületek semmi mással össze nem hasonlíthatóan színes, vegyes és általában igényes képet mutatnak. Az építészeti igényesség alapján egy-egy csarnok, irodaház is ma már design elem része, jól megkomponálva az egyes eltérő funkciójú épületeket is. A technológiai követelmények mellett fontos a megfelelő takaró elemek kialakítása rejtve hagyva a szemlélő előtt a gépészeti megoldásokat.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Söpte külterületén a mezőgazdálkodás a meghatározó területfelhasználás. Erdős területek nem alkotnak összefüggő tájat. A mezőgazdálkodási célú területek túlnyomó többsége szántó földi gazdálkodásra alkalmas nagyüzemi tábla.

Söpte északi külterülete

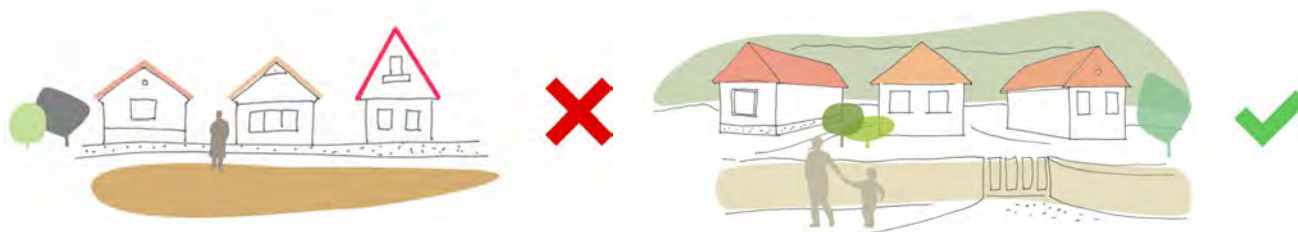

Söpte külterülete Bük felé

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Zavaró, ha az egyes utcákra, utcaszakaszokra, szomszédos épületekre jellemző tetőformáktól, vagy sűrűn beépített utcasorban a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő.

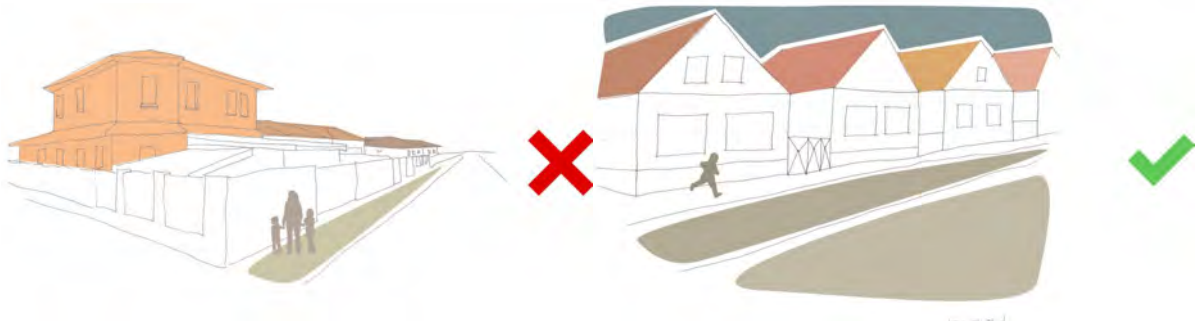

Kialakult beépítésű területre nem javasoljuk településképi szempontból pl: foghíj telken a tagolt tetőkialakítást, ott az illeszkedés a szomszédos épületekhez a helyes megoldás. Az ilyen típusú épületeket az új beépítésű területeken, de ott is az adott utcaképhez illeszkedően javasoljuk megvalósítani.

MAGASSÁG

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített, vagy egymáshoz közel álló épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

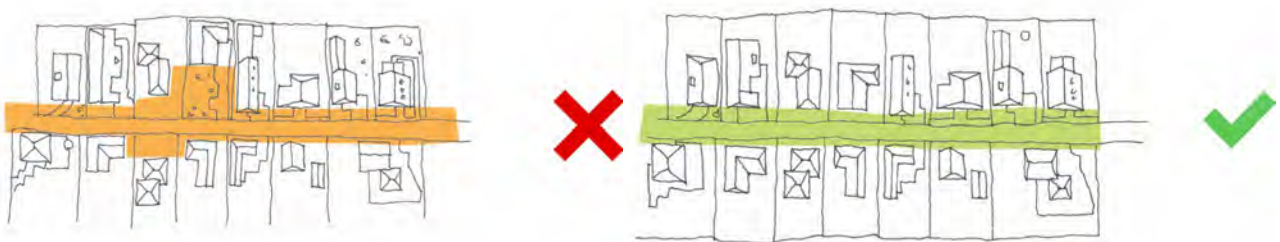

Ahol egységes típusterv alapján létesült lakóterület javasoljuk a már magasabb épületállományhoz való illeszkedést.

TELEPÍTÉS

Az egy utcasorban álló épületek esetében egységes módon kell az előkertet kialakítani. Az épületeket fő tömegükben az utcára jellemző módon javasolt elhelyezni, hogy az utcaképet alkotó homlokzatok egységes településképet eredményezhessenek.

SZÍNEK

Kerüljük a harsány és a környezet, környező épületek színvilágától idegen színek használatát.

KERÍTÉS

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Térfalat képez, mely lehet tömör, ha magánéletünket szeretnénk óvni, de lehet áttört, átlátható is. Söptén mindkettőre találunk példát. Az újabb településrészekben jellemzően fa vagy kovácsoltvas kerítésekkel találkozhatunk, így jól látszódik az előkert és az épülethomlokzat teljessége.

Új áttört, alacsony lábazatos kerítések sor a Dózsa György utcában.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A kertkapu és a gépkocsikapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó. Kialakításakor mértékkel alkalmazhatunk helyi hagyományos díszítőmintákat.

Tornácok

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Mára csak egy-két példa maradt fenn, azonban az új beépítéseknél is jól hasznosítható építészeti eszköz. Az arányos, tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, mely erősíti a település egységes arculatát és identitását. Új épület tornác kialakításával és újszerű átgondolásával tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.

A leghatékonyabb napvédelmet lombos fáinktól várhatjuk, okos telepítéssel nem csak hangulatos lesz a kertünk, de megvédjük falainkat, ablakainkat, tetőfelületünket a nyári túlmelegedéstől.

Önkormányzati hivatal bejárat rész

Tornác kódissállásos bejárattal való bővítéssel és szélfogóként hasznosítva

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. Söptén az egyedi ablak megoldások nem jellemzők. Az új vagy felújított épületeken gyári típus ablakok és ajtók dominálnak.

Hagyományos ablak kialakítás

Példa korszerű nyílászáró kialakítására

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Söptén egy-két helyen még fellelhető a népi építészetre jellemző egyszerűen díszített homlokzat és oromzat. Az új beépítések is a barna, zöld, szürke fa felületek a visszafogott színű (fehér, szürke, beige, vagy halvány színű) falfestéssel és gipsz díszekkel esztétikus megjelenést kölcsönöznek az épületnek. Általánosabb viszont az új építések esetén az egyszerű, letisztult formák alkalmazása, egyszerű homlokzat díszek vagy keretezések alkalmazása.

Példa homlokzat tagolásra eltérő anyaghasználattal, visszafogott színvilággal

RÉSZLETEK

Templomkert apró részletei: Szentháromság szobron lévő címer, kovácsolt vaskerítés és kapu kilincse.

Példa tetőszellőzők bádogos mester által történt kialakítására

KERTEK

A községet átszelő nagyforgalmú utak miatt a kertek rejtettebb kialakításúak, így a szemlélő előtt észrevétlen maradnak.

Növényzettel takart kert kialakítás

Az utca zajától védett kertek díszkertként, vagy konyhakertként működnek. Az öntözésüket pedig kút biztosítja.

Megtartásra javasolt kutak.

UTCÁK

közterületek településképi útmutatója

6

Söpte közterületeinek túlnyomó többsége a települést érintő két forgalmas út mentén található. Az egyik a Kossuth utca, jellemzően örökzöld növényekkel van telepítve, amely szakaszosan már kivágásra került, így nem alkot egységes képet.

A meglévő nyílt árok miatt, csak az árok lefedésével lehetne itt parkolókat és könnyen gondozható zöldfelületet, egységes fasort kialakítani. A fasor fafájának választásakor pedig a nyugati oldali légvezetékrendszerre is tekintettel kell lenni és kerülni kellene az örökzöldeket, tujaféléket. (képek: Kossuth utcai virágosítás)

A szintén forgalmas Petőfi utca déli szakasza mentén nem jellemző az örökzöld telepítés. Itt a lombhullató fák és az előkertek fásításai az uralkodó növényállományok.

Dózsa György utca új telepítésű platánsora jó választás a széles szabályozású közlekedési területen, elég tér marad a fák növekedéséhez, túlnövésük esetén pedig a fafaj jól tűri a metszést.

Szombathely felől érkezve találjuk bal oldalt a Söpte SE sportpályáit. A műfüves pálya 2017-ben került kialakításra. Mellette korszerű öltöző szolgál.

Műfüves pálya és sportpálya

A víz környezetünk egyik leglátványosabb eleme, ugyanakkor a kellemes közérzet biztosításának alapja. A Petőfi utca az olykor szelídnek tűnő, de villámáradásairól ismert Kozár-Borzó patak mentén települt. Az utca követi a vízfolyás ívet. A zöldfelületek rendezésével a parton egy-egy kiülő padka, pad létesítésével felfedezhető lenne a vízfolyás és utca szépsége.

Kozár-Borzó-patak látképe

Petőfi utca zöldfelülete

A Gábor Áron utca és Kossuth utca sarkán rendezett játszótér és egyben közpark található. A park növényzete úgy lett kialakítva, hogy a forgalmas útkereszteződés felől védi a terület használóit.

A védett területek és területhasználat során 1143/2014. EU rendelet szabályoz az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről, a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól, a 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. A beépítésre nem szánt területeken, összekötő utak lakott területi szakaszán kívül reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott.

A táj észak felé nézve

PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

7

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet.

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, a helyben szokásos formavilághoz.

A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra- hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

Példa információs táblára

IMPRESSZUM

Söpte Község Önkormányzata
9743 Söpte, Petőfi u. 61.

Tel.: +3694/ 510-047

E-mail: lerdosine@sopte.hu

Polgármester: Nagy Róbert

Főépítész: Kutnyánszky László okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE: Akcióterv Kft (9730 Kőszeg, Bechtold István u. 7.), Gergye Péter

Telefon: +3670/41-30-431

Email: modulor.gergye@t-online.hu

FOTÓ: Gergye Péter

Söpte, 2017. november 20.